

7. horarum itinere, quantum descensus Bethoron distat ab Azeca, persecuta sit? Voces illæ apud Hebræos *lapides grandinis*, non grandinem tantummodò significant duritiæ & magnitudine lapides referentem, quemadmodum contrariè sententiæ Authores insinuare videntur; sed prono sensu exprimunt grandinem lapidum, sive lapides instar grandinis, eodem nempe impetu & copiâ ruentes. Plura suppetunt similibus expressio, & transpositionum exempla; ita pro lampade incensâ *lampas ignis*, pro zelo ardenti *ignis zeli*, pro igne Urbis subjecto *Urbem in ignem convertere* usurpatur.

Tandem ea generalis regula revocanda

est, nunquam scilicet figurato, & improprio sensu utendum esse, cum litera satis pronum & naturalem alterum exhibet. Est autem, quam nos producimus, interpretatio literæ magis consona; quippe quæ Textum legentibus prima occurrit, nihilque habet in contrarium, quod non facile dissolvatur. Lapidem pluviam ad Phisicæ regulas ita revocare conati sumus, ut habeamus persuasum, nihil contra illam opponi, quod etiam contra grandinem non possit. In hoc autem hypothese de grandine superat, quod Scripturæ literam pro se habeat. Quid igitur nos ab illa retraxerit?

DISSERTATIO

DE REGIONE IN QUAM CHANANÆI

PULSI A JOSUE SESE RECEPERUNT.

BELLUM à Josue cum Chananeis gestum, vicisque, quibus mox ab Israelitarum ingressu universa illorum regio agitata fuit, majoris momenti res est, quæ ipsâ granditate suâ ac singularitate in lectione hujus historiæ occupatos animos maxime teneat. Integra gens florentissima & potentissima jam inde à pluribus seculis ad excidium sententiâ damnata, peti se inopinatò sentit ab exercitu 600000. viro- rum, quos Imperator agebat à Deo constitutus, ejusque autoritate munitus, justificationibus directus, ac tandem favore polens. Quem insuper astra, & elementa revererentur, qui vel ipsa prodigia militare pro se in hostes Domini sui cogit. Accedebat Deus ipse summè potens exercitâ manu in Chananeos pugnans, terrorem in eorum exercitum incutiens; tum autem corda eorum obdurans, oculos ad saniora discernenda consilia obæcans, ac tandem in tantis rerum angustiis arma sumere cogens, quò scilicet in manus populi sui illos traderet. Captos autem jubet Deus anathemati devoveri, cavens, ne quis unquam ex illis excidio totius gentis superstes esse permittatur, quin & omnia ferro & igni expiari, ne quid reliqui maneret de gente, cujus crimina ad summum malorum deducta Cœlum ipsum sollicitaverant.

In ea Chananeorum rerum turbatione, partim ad arma pro defensione rerum suarum confugerunt, atque actu belli assumpti sunt, partim præsentissimum periculum declinaturi spontaneo exilio solum vertebant. Postquam igitur in nostro Commentario bellorum Domini, atque armorum Josue eventus omnes prosecuti sumus, re-

bus rerum ordo postulat, ut de illis sermonem faciamus, qui promptâ in alias regiones secessione salutis suæ consuluerunt. Cum autem nusquam in Libris sacris certa appareant loca, quò populus ille transmigravit, nos varias orbis regiones percurrentes illarum vestigia, si quæ poterimus, detegere conabimur.

Qui de hoc argumento egerunt, non satis conveniunt inter se; alii enim in Ægyptum recessisse Chananeos autumant, alii in regiones Africæ Laterales, quæ parte Occidentem, & Septentrionem respicit. Sunt qui Europam tenuisse, sunt qui Americam maluerint. Suspiciantur tandem alii per varias Mediterraneæ Insulas, & continentis loca varia sparfos illos fides fixisse suas, quibus favere Scriptura 2. Esd. 9. 22. videtur, ubi dispersos dicit Chananeos per varia Mundi clymata (a). Sed aliis unum omnibus locum assignare visum est. Sunt qui ex septem populis Chanaanitidum tenentibus ex singulis portionem aliquam fugisse Israelitas teneant; sunt vicissim qui solos Jebuseos, & Gergeseos id coepisse consilium statuunt. Hæc on niamodò in examen revocanda sunt.

Authores Judæi narrant (b), sub ipsum Chanaanitidis ingressum tria hæc populorum optio à Josue proposita. Primum, ut libera esset singulis, qui maxime voluissent, recedendi facultas. Secundum, se receptorum eos, qui pacem postulaissent, foedusque se cum illis initurum. Tertium tandem, quicumque propositis conditionibus non annuisset, illis indicere se bellum scirent. Unus super triginta Chananeorum Reges, bellum paci præferentes exterminati sunt, Gabaonitæ pacem elegerunt, & foedus. Gergesæi fugam in Africam. Paria fermè Maimonides prodit [c]. Josue

a Tachlechem. lephæab.

b Gemarr. Jos. Josol. tit. Sebbit c. 6.

c Halac. Melc. c. 6.

que, inquit ille, missis ad Principes Chananeorum caduceatoribus, hæc variis epistolis scripta denunciari mandavit. Ex illis aliæ habebant: *Fugam capiat si quis maluerit*; aliæ: *Dadat se quicumque voluerit*; postremæ tandem: *Bellum eligat quicumque bello delectatur*. Addit autem solus Gergeseos, Domini verbis fidem habentes, in Africam secessisse. Inter Hebræos, reliquis omnibus pacis conditiones propositas statim recusantibus, uni Gabaonitæ foedus per dolum à Josue subduxerunt. Cæteri omnes in bellum conversi sunt.

Sed quem potissimum Africæ locum selegerunt Gergesæi? Silent id quidem Rabbinii, illud tantummodò prodentes, sub Alexandro Magno (d) venisse illos postulat à Rege, ut in propriam regionem, ab Hebræis olim usurpatam, restituerentur. Vocati ad dicendum causam Judæi responderunt, nihil se quidem Gergeseis debere; quin potius sibi restituendos esse Gergeseos tanquam mancipia fugitiva Domini; rescindenda insuper damna, quæ fraudatâ tot annorum servitute populo intulissent. Probat eam quidem Gergeseorum servitutem ex maledicto Noemi in Chanaan, ex quo Gergesæi descendissent: *Maledictus Chanaan: servus servorum erit* (e). Significaverunt autem nihil esse exploratum magis, quàm quòd fugâ se subduxissent. Stabat jam Hebræis sententia, cum Gergesæi de causa suâ desperantes damnationem promptâ secessionem eluserunt. Hæc quidem Rabbinii, nec sanè aliam merentur fidem, quam quæ præclaris tot fabularum fabricatoribus debetur. Josue ipse de se testatur Gergeseos vicisse (f), quorum reliquæ adhuc Jesu Christi ætate restabant (g). Sed hæc saltem, quamquam non vera, veterem demonstrant traditionem, Gergeseos scilicet in Africam transmigrasse.

d Talmudici Perec Cbelech apud Schikard. de Jure Regni pag. 111.

e Gen. 9. 24.

f Josue 24. 11.

g Matth. 3. 18.

h Targ. in cap. 3. 5. Cap. sic.

i Vide in Se. der Olam & Genebr. Chron. ad an. 2709.

k Plin. l. 4. cap. 12.

* In Josue cap. 12. 9. 6.

tissimum affinitatis animad vertit. Sed quam illi viam in Germaniam contendentes tenuerint? Casus an datâ operâ eò se contulerunt? Quam illi Germaniæ regionem frequentarunt? Quæ tandem conjecturâ de illorum in eam regionem adventu instrumur? An Rabbinis solo verbo asserentibus credendum?

Non desunt, [1] qui Chananeorum incommodo in longiori via percurrendâ parentes, non aliò migrasse illos credant, sed agris cultis atque commodis locis relictis in ardua contendisse, ibique excisis in saxo ædibus ab Hebræorum armis intutum se recepisse. Ex his cavernis, quæ veteri traditione effugium Chananeis præbuerant, nonnullas extasse ad Jericho suâ etiam ætate prodit Historia Lausiaca Scriptor Palladius. Sed hæc opinionem licet probabilissimam censeam, facile enim Chananeæ in montibus sese continentes diutius sedes suas defenderunt, quàm cæteri inferiora incolentes loca: vix tamen in animam induxerim, nihil ultra deferendum esse vetustissimæ de fuga Chananeorum traditioni, quàm ut diffugisse illos ex inferioribus ad superiora credamus. Quare gentis colonias in locis ab Hebræorum cognitione distitis quærendas nobis proponimus.

Recepta magis, quæque majorem verè speciem præferat sententia tenet, Chananeos fugâ dilapsos in Africam migrasse. Consentunt in hanc rem vetustissima Hebræorum scripta, quibus eruditissimi Interpretes suffragantur. Convenit & Gemarra Jerosolymitana, cujus in superioribus sententiam produximus. Diffugisse primùm in Ægyptum tradit Procopius (m), ubi plus nimio aucti, cum sibi in ea regione permixtas sedes angustiores pro numero hominum experirentur, in imas Africæ regiones migrarunt; ubi excitationis Urbibus quamplurimis, atque per adjacentes regiones omnes dilatati totum latè tractum ab Ægypto usque ad Columnas Herculis occuparunt, veteri semper retento sermone, aliquantò tamen corrupto, sed non ita prorsus, ut Phœniciam originem non referat apertissimè. Ejus gentis perpetuum monumentum, addit idem Procopius, extant in vetustissima urbe Tingitana ab ipsis condita, marmoreæ candidæ columnæ duæ juxta majorem fontem erectæ hæc præferentes Phœniciis characteribus inscriptionem: *Nos gens sumus, qui prædonem Jesu filium Nave fugientes in tutum recepti sumus*. Porro hos Tingitanæ urbis incolas regionem illam & sedem & matrem habuisse, ut ex ea nati non eò translati fuissent, recepta erat Africanorum traditio, inde facile ducentur originem, quòd nulli hominum illis vetustiores agnoscerentur. Ferebant autem Antæum primum eorum Regem è terra prognatum singulari prælio cum Hercule certasse.

Si vera prodat Procopius, fateamur oportet, ejus saltem ætate opinionem, quæ Tingitanos ex Chananeis fugâ dilapsis sub Josue accersit, obtinuisse; quin & ea tradi-

l Pallad. Hissa Lausi. cap. 106.

m De Bello Vandal. l. 2. c. 10.